

PRACOWNICY I PRACODAWCY

Celem działania **związków zawodowych** – dobrowolnych organizacji zrzeszających pracowników – jest przede wszystkim obrona interesów swoich członków. Związki zawodowe narodziły się w XIX wieku i początkowo ograniczały się jedynie do reprezentowania robotników w konfliktach z przedsiębiorcami. Zwiększająca się rola państwa w gospodarce sprawiła, że związki zawodowe współcześnie występują w obronie interesów pracowniczych zarówno wobec pracodawców, jak i rządu. Ich działalność nie ogranicza się – jak sądzą niektórzy – jedynie do negocjowania podwyżek płac czy obrony pracowników przed zwolnieniem. Kontrolują przestrzeganie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy, dzielą fundusze socjalne, starają się też wspierać swoich członków (np. przez tworzenie kas zapomogowo-pożyczkowych), w tym nawet tych, którzy przeszli już na emeryturę.

Związek zawodowy, by wymusić realizację swoich postulatów, ma prawo ogłosić strajk. Jednak – w świetle polskiego prawa – nie od razu. Najpierw muszą odbyć się dwustronne negocjacje, później zaś trzeba spróbować rozwiązać konflikt z pomocą mediatora. Dopiero gdy i to nie przyniesie efektu, można przystąpić do strajku.

W Polsce do założenia **związku zawodowego** potrzeba co najmniej dziesięciu pracowników. Przed rozpoczęciem działalności związek musi zostać zarejestrowany w sądzie. W chwili obecnej związki działają znacznie aktywniej w instytucjach państwowych niż w przedsiębiorstwach prywatnych i nie dzieje się to bez przyczyny: przedsiębiorcy prywatni starają się różnymi metodami, niekiedy łamiąc przy tym prawo, „zniechęcać” pracowników do ich zakładania. Związki zawodowe mogą łączyć się w **struktury regionalne i ogólnokrajowe**. Do najważniejszych związków

Rys. Julian Bohdanowicz

działających w Polsce należą: Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych (OPZZ) oraz Niezależny Samorządny Związek Zawodowy „Solidarność”. Szczególnie aktywnym związkiem jest Związek Nauczycielstwa Polskiego, a także związki pielęgniarek i służb mundurowych (w latach dziewięćdziesiątych XX wieku dużą rolę odegrał Związek Zawodowy Rolnictwa „Samobrona”). Na tle innych krajów europejskich uzwiązkowanie w Polsce jest dość niskie. Według danych GUS w 2014 roku do związków zawodowych należało 1,6 mln członków, czyli około 11% spośród 14,4 mln pracowników. Dla porównania średnia uzwiązkowania w krajach Unii Europejskiej wynosiła wówczas 23%, a w niektórych państwach sięgała 50%. Natomiast fenomenem Polski jest to, że wielu pracowników dużych przedsiębiorstw... pracuje na własny rachunek (samozatrudnienie), świadcząc usługi jedynie swojemu przedsiębiorstwu. Swoje organizacje mogą także tworzyć pracodawcy. Najważniejszą zrzeszającą ich organizacją jest w Polsce Konfederacja Pracodawców Polskich.

Andrzej Waśkiewicz, *Szkoła demokracji w: Przewodnik obywatelski.*

Wiedza o społeczeństwie w liceum i technikum – zakres podstawowy. Część 1, s. 87-88

S Ł O W N I C Z E K O B Y W A T E L S K I

ZWIĄZEK ZAWODOWY – organizacja zrzeszająca pracowników, stawiająca sobie za cel ochronę ich interesów. W negocjacjach z pracodawcami związki zawodowe starają się zapewnić swoim członkom jak najlepsze warunki pracy i jak najwyższe płace. Ostatecznym środkiem nacisku, jaki mogą zastosować, aby wymusić spełnienie swych postulatów, jest strajk, to znaczy przerwanie pracy i wstrzymanie produkcji.

Przewodnik obywatelski to podręcznik, z którego warto (się) uczyć!

Dodatkowe informacje i materiały znajdziesz na stronie internetowej:

<https://koss.ceo.org.pl/wos-do-liceum>